

усуненню неузгодженості в керівній системі, обґрунтованому розширенню дій завдяки використанню поточної інформації, контролюванню системи за її результативністю на підставі оцінки вихідної інформації. В управлінській діяльності педагога контроль – необхідна її частина, що дає змогу виявляти досягнення поставленої мети, якісно-кількісні характеристики результатів навчання, для чого він має вирізнятися смисловим і методичним розмаїттям.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Управління процесом навчання як самостійний вид педагогічної діяльності сьогодні викликає особливий науковий інтерес з огляду на низку обставин: розбудови нової за цілями, структурою та змістом освітньої системи; необхідності підвищення якості навчання та розвитку творчих потенцій особистості, готової до самоосвіти й само-розвитку; упровадження в процес навчання телекомунікаційних засобів, нових освітніх технологій, інноваційних програм навчання, форм і методів навчання.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми управління закладами освіти в контексті стратегії модернізації освітньої галузі : колект. монографія / за заг. ред. В. П. Кравця, Г. М. Мешко. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 310 с.
2. Василенко В. О. Теорія і практика прийняття управлінських рішень : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2003. 420 с.
3. Драч І. І. Управління формуванням професійної компетентності магістрантів педагогіки вищої школи: теоретико-методичні засади : монографія. Київ : Дорудо-Друк, 2013. 456 с.
4. Максименко С. Д. Теорія поетапного формування розумових дій П. Я. Гальперіна. *Проблеми сучасної психології*. 2017. № 39. С. 7–18.
5. Мороз Л., Діхтяренко С. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія як основа формування творчих здібностей учасників освітнього процесу. *Вісник Національного університету оборони України*. 2023. № 2 (72). С. 93–102.
6. Рева Ю. В. Психолого-педагогічне управління активністю учнів як форма розвитку соціально значущих якостей особистості школяра. *Педагогіка вищої школи : сб. науч. работ / за ред. В. К. Бураяка*. Кривий Ріг : КППУ, 2001. Вип. 7. С. 103–113.
7. Сидоров М., Табаков Д. Інтернет як засіб соціальної комунікації та соціального впливу. *Політичний менеджмент*. 2008. № 4. С. 119–125.
8. Чернілевський Д. В. Методологія наукової діяльності : навч. посіб. АМСКП, 2012. 364 с.

REFERENCES

1. Aktualni problemy upravlinnia zakladamy osvity v konteksti stratehii modernizatsii osvitnoi haluzi : kolektyvna monohrafiia [Actual problems of management of educational

- institutions in the context of the strategy of modernization of the educational sector] (2020). / za zah. red. V. P. Kravtsia, H. M. Meshko. Ternopil : TNPU im. V. Hnatiuka. 310 s. [in Ukrainian]
2. Vasylenko, V. O. (2003). Teoriia i praktyka pryiniattia upravlinskykh rishen : navch. posib. [Theory and practice of managerial decision-making]. Kyiv : TsUL. 420 s. [in Ukrainian]
3. Drach, I. I. (2013). Upravlinnia formuvanniam profesiinoi kompetentnosti mahistrantiv pedahohiky vyshchoi shkoly: teoretyko-metodychni zasady : monohrafiia [Management of the formation of professional competence of master's students in higher school pedagogy: theoretical and methodological principles]. Kyiv : Dorado-Druk. 456 s. [in Ukrainian]
4. Maksymenko, S. D. (2017). Teoriia poetapnoho formuvannia rozumovykh dii P. Ya. Halperina [Theory of step-by-step formation of mental actions by P. Ya. Galperin]. Problemy suchasnoi psykholohii [Problems of Modern Psychology]. №.39. S. 7–18. [in Ukrainian]
5. Moroz, L., Dikhtiarenko, S. (2023). Subiekt-subiektna vzaiemodiia yak osnova formuvannia tvorchykh zdibnosti uchashchiv osvithnoho protsesu [Subject–subject interaction as a basis for the formation of creative abilities of participants in the educational process]. Visnyk Natsionalnoho universytetu obrony Ukrainy [Bulletin of the National University of Defense of Ukraine]. №.2 (72). S. 93–102. [in Ukrainian]
6. Reva, Yu. V. (2001). Psykholoho-pedahohichne upravlinnia aktyvnistiu uchniv yak forma rozvytku sotsialno znachushchykh yakosti osobystosti shkoliara [Psychological and pedagogical management of students' activity as a form of development of socially significant personality traits of a pupil]. Pedahohyka vysshei shkoly : sb. nauch. robot [Pedagogy of Higher School: collection of scientific papers] / za red. V. K. Buriaka. Kryvyi Rih : KHPU. Vyp. 7. S. 103–113. [in Ukrainian]
7. Sydorov, M., Tabakov, D. (2008). Internet yak zasib sotsialnoi komunikatsii ta sotsialnoho vplyvu [The Internet as a means of social communication and social influence]. Politychnyi menedzhment [Political Management]. №.4. S. 119–125. [in Ukrainian]
8. Chernilevskiy, D. V. (2012). Metodolohiia naukovoї diialnosti : navch. posib. [Methodology of scientific activity]. Vinnytsia : AMSKP. 364 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

СТУКАН Андрій – аспірант спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: формування управлінської компетентності майбутніх педагогів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

STUKAN Andrii – postgraduate student specialty 011 Educational, pedagogical sciences of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: ormination of management competence in prospective teachers.

Стаття надійшла до редакції 13.03.2026 р.

Стаття прийнята до друку 24.03.2026 р.

УДК 378.04

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-343-348

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

ХРЕБТОВ Максим –

аспірант спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
 ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-8080-2124>
 e-mail: maxkhebtov@gmail.com

СТАНОВЛЕННЯ ФЕНОМЕНА «КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ»

У поданому дослідженні розглядається проблема становлення феномена комунікативної компетентності студентів педагогічних спеціальностей у контексті сучасного компетентнісного підходу до освіти. Акцентується увага на необхідності формування особистості майбутнього педагога як саморозвивальної системи, здатної ефективно діяти в умовах динамічних

суспільних змін і професійних викликів.

Обґрунтовано, що сучасна підготовка педагогічних кадрів має бути спрямована не лише на засвоєння теоретичних знань, а й на розвиток практичних умінь, мотивації до професійної діяльності, здатності до самонавчання та партнерської взаємодії з учнями. Особлива роль у цьому процесі відводиться комунікативній компетентності як ключовій складовій професійної компетентності педагога.

У роботі здійснено аналіз наукових підходів до визначення поняття «комунікація» та «комунікативна компетентність», що дозволило виявити їх багатозначність, складність і міждисциплінарний характер. Встановлено, що комунікація виступає універсальною умовою існування людини та важливим чинником її соціалізації і професійної реалізації.

Розкрито історичний розвиток уявлень про комунікацію – від античних риторичних традицій до сучасних наукових концепцій, що сформувалися під впливом розвитку соціології, психології, філософії та теорії інформації. Показано, що в різні історичні епохи комунікація розглядалася як важливий інструмент впливу, взаємодії та організації суспільного життя.

У дослідженні окреслено основні підходи до трактування комунікації в науковій думці Нового часу та ХХ століття, зокрема через призму філософських, семиотичних і соціально-психологічних концепцій. Підкреслено значення знакової природи комунікації та її ролі у формуванні соціального досвіду.

Визначено, що сучасна теорія комунікації зосереджується передусім на соціальному аспекті, де комунікація постає як процес передавання інформації та організації спільної діяльності людей. Доведено, що ефективність комунікативної взаємодії залежить від узгодженості цілей, цінностей, мотивів і установок її учасників.

Звернуто увагу на недостатню розробленість проблеми формування комунікативної компетентності у вищій педагогічній освіті, зокрема відсутність єдиних підходів до її структури, змісту та критеріїв оцінювання. Це зумовлює необхідність подальших наукових досліджень і розроблення ефективних педагогічних технологій.

Узагальнено, що комунікативна компетентність є невід'ємною складовою професійної діяльності педагога, оскільки забезпечує ефективну взаємодію з учнями та сприяє успішній реалізації освітнього процесу. Перспективи подальших досліджень пов'язані з удосконаленням методик формування цієї компетентності та впровадженням практико-орієнтованих підходів у систему підготовки майбутніх учителів.

Ключові слова: комунікативна компетентність, педагогічна освіта, майбутні вчителі, професійна компетентність, комунікація, педагогічна діяльність, компетентнісний підхід, освітній процес, соціальна взаємодія, педагогічні технології.

KHREBTOV Maksym –

Postgraduate Student Specialty 011 Educational, Pedagogical Sciences of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-8080-2124>

e-mail: maxkhebtov@gmail.com

THE EMERGENCE OF THE PHENOMENON OF "COMMUNICATIVE COMPETENCE"

The presented study examines the problem of the formation of the phenomenon of communicative competence of students of pedagogical specialties within the context of the modern competence-based approach to education. Particular attention is paid to the necessity of shaping the future teacher's personality as a self-developing system capable of effective functioning under conditions of dynamic social changes and professional challenges.

It is substantiated that modern teacher training should be aimed not only at the acquisition of theoretical knowledge but also at the development of practical skills, motivation for professional activity, the ability for self-learning, and partnership-based interaction with students. A special role in this process is assigned to communicative competence as a key component of a teacher's professional competence.

The paper analyzes scientific approaches to defining the concepts of "communication" and "communicative competence," which made it possible to reveal their multidimensionality, complexity, and interdisciplinary nature. It is established that communication acts as a universal condition of human existence and an important factor in socialization and professional realization.

The historical development of ideas about communication is revealed, from ancient rhetorical traditions to modern scientific concepts formed under the influence of sociology, psychology, philosophy, and information theory. It is shown that in different historical periods communication was considered an important tool of influence, interaction, and organization of social life.

The study outlines the main approaches to interpreting communication in the scientific thought of the Modern era and the twentieth century, particularly through philosophical, semiotic, and socio-psychological concepts. The importance of the sign nature of communication and its role in shaping social experience is emphasized.

It is determined that modern communication theory primarily focuses on the social aspect, where communication is viewed as a process of information transfer and organization of joint human activity. It is proven that the effectiveness of communicative interaction depends on the alignment of goals, values, motives, and attitudes of its participants.

Attention is drawn to the insufficient development of the problem of forming communicative competence in higher pedagogical education, particularly the lack of unified approaches to its structure, content, and assessment criteria. This necessitates further scientific research and the development of effective pedagogical technologies.

It is generalized that communicative competence is an integral component of a teacher's professional activity, as it ensures effective interaction with students and contributes to the successful implementation of the educational process. Prospects for further research are related to improving methods of developing this competence and implementing practice-oriented approaches in teacher education.

Key words: communicative competence, teacher education, future teachers, professional competence, communication, pedagogical activity, competence-based approach, educational process, social interaction, pedagogical technologies.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Застосування компетентнісного підходу в системі підготовки студентів у педагогічних закладах вищої освіти передбачає відповідність особистісних і професійних характеристик майбутнього фахівця актуальним суспільним стандартам і вимогам. Сучасний підхід до становлення професіонала полягає у ставленні до особистості студента як до "системи, що саморозвивається". Освітня роль закладу вищої освіти при цьому вбачається у визначенні стратегії впливу

на студента з метою посилення його професійної результативності.

Випускники вищої школи мають бути спроможними до усвідомлення й оцінювання проблем і труднощів, що виникають на практиці, а також до побудови власної педагогічної діяльності, спрямованої на розв'язання професійних труднощів.

Нові підходи до формування професійно-компетентного фахівця в галузі освіти визначають значущість не стільки досягнутого студентом рівня

теоретичної освіти, скільки наявності в нього: високої мотиваційної спрямованості на практичну діяльність; здатності до самостійного освоєння нових умінь і навичок; побудови освітнього процесу в тісній партнерській взаємодії з учнями тощо. Саме їх можна розглядати як найцінніші якості майбутнього педагога, здатного принести максимальну суспільну користь.

Однак, незважаючи на виявлений сучасним науковим співтовариством інтерес до проблеми формування професійної педагогічної компетенції у студентів, проведений нами аналіз наукової літератури дав змогу дійти висновку, що в рамках реалізації компетентнісного підходу в системі вищої педагогічної освіти можна виокремити такі проблеми, як недосконалість категоріального апарату, відсутність системи в оцінюванні сформованості комунікативної компетентності, її структури та змісту. Усе це свідчить про недостатню вивченість проблеми.

У зв'язку з цим актуальності набуває дослідження проблеми організації системи освіти у вищій школі, налаштованої на широке впровадження та поширення педагогічних технологій, спрямованих на здобуття студентами практичного досвіду взаємодії з тими, хто навчається, у різних видах діяльності, що мають чітко практико-орієнтований характер.

Удавана неочевидність цього напрямку роботи спростовується самою сутністю педагогічного проектування, яке завжди було спрямоване на розв'язання актуальних суспільних і педагогічних проблем, що виникають у процесі цілеспрямованої та продуктивної взаємодії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання професійної та комунікативної компетентності майбутніх фахівців, зокрема педагогічного профілю, є предметом активного наукового осмислення в сучасній педагогіці, психології та суміжних галузях знань. Значний внесок у розроблення цієї проблематики здійснили Н. Ашиток [1], О. Боровець [2], Н. Зверева [3], О. Кравченко-Дзондза [4], І. Кравцова [5], Н. Лупак [6], Л. Мамчур [7; 8], О. Шломенко [10] та ін., які досліджують сутність, структуру та умови формування професійної й комунікативної компетентності в умовах сучасної освіти.

У наукових працях зазначених дослідників комунікативна компетентність розглядається як інтегративне утворення, що поєднує мовленнєві, соціально-психологічні, когнітивні та поведінкові компоненти, які забезпечують ефективну міжособистісну взаємодію. Водночас акцентується увага на її ключовій ролі у структурі професійної компетентності педагога, оскільки саме комунікація виступає основним інструментом реалізації педагогічної діяльності.

У контексті ідей, представлених у дослідженні, особливого значення набуває розуміння комунікації як універсального соціального феномена, що забезпечує взаємодію людей у різних видах діяльності. Як засвідчує аналіз наукової літератури, сучасні підходи до трактування комунікації ґрунтуються на міждисциплінарному синтезі філософських, соціологічних, психологічних і педагогічних концепцій, що значно розширює можливості дослідження комунікативної компетентності майбутніх педагогів.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні сутності феномена комунікативної компетентності

Виклад основного матеріалу дослідження.

Інтерес представників різноманітних наукових галузей і практичної діяльності до проблеми комунікації та комунікаційної взаємодії зумовлюється тим, що ці феномени можна визначити як всеосяжну умову існування людини, зокрема, та людства загалом.

У перекладі з латині комунікація означає "робити спільним, зв'язувати, спілкуватися". Ще у XIX ст. комунікація зазвичай розглядалася в її інженерно-технічному значенні, військово-інженерній комунікації. І лише згодом, у процесі суспільного розвитку, це поняття набуло соціального сенсу.

Саме уявлення про комунікацію, як про соціально-значущу взаємодію індивідуумів, необхідність якої детермінована характером їхньої діяльності, лежить в основі нашого підходу до розгляду проблеми комунікативної компетентності. Досягнення результативності діяльності за допомогою комунікативної взаємодії є, зрештою, одним із системоутворювальних чинників успішності інтегрування людини в соціум. Змістовний бік цього інтегративного процесу становить об'єднання індивідуумів у практичній діяльності через визначення точок дотику, за допомогою вдосконалення мовленнєвих і немовленнєвих форм, як засобів вираження когнітивних і мисленнєвих процесів. Результатом взаємодії людей у практичній діяльності можуть бути створені матеріальні та духовні цінності. До того ж в процесі комунікативної взаємодії яскраво виражені два аспекти. Один відображає прихований бік комунікації як індивідуально-психологічного аспекту. Другий розкриває явний видимий бік комунікації як соціального явища.

У зв'язку з чим можна зазначити, що дослідження комунікації як соціального феномена дає можливість якнайповнішого розуміння її сутності та розвитку уявлення про "комунікацію" як наукову дефініцію.

Історія суспільної думки свідчить, що представники широкого спектра наук (філософи, соціологи, культурологи, політологи, філологи, психологи, педагоги тощо) завжди зверталися до проблеми комунікативної взаємодії. При цьому кожен із дослідників, так чи інакше зіткнувшись із комунікативною проблематикою, характеризував її чи не як найбільш "заплутану". Пояснюється це тим, що комунікація є такою ж безмежною, різноманітною та варіативною, як саме людське суспільство і навіть певною мірою – як увесь світ, що нас оточує.

Проблему комунікаційної взаємодії, що виникла на зорі людства, відображають макети димових вогнищ, зразки татуювань, барабани та інші зразки способів передавання комунікативних сигналів давньої людини, які дійшли до нас і представлені у швейцарському Музеї комунікації. Від злагожденості та чіткості спільних дій наших предків під час полювання, війни з сусідніми племенами, освоєння нових земель залежало їхнє виживання. Тому таке велике значення надавалося комунікативним знакам і способам передачі інформації.

У період Античності специфіку людських стосунків розглядали Арістотель, Платон, Цицерон, які дотримувалися різних позицій на проблему мистецтва виголошення промови в контексті масової комунікації. У Стародавній Греції, а через сто років і в Стародавньому Римі, володіння словом було неодмінною умовою гарної освіти. Період виникнення

риторики та її розквіту безпосередньо пов'язаний з розвитком античної демократії. Громадяни грецького та римського поліса мали право голосу та виступу, проявляли громадянську активність. Це означає, що публічно виголошена переконлива промова могла вплинути на ухвалення важливих рішень (про оголошення миру або війни, про виправдувальний або обвинувальний вирок тощо).

Епоха середньовіччя відкинула античну культуру як язичницьку. Однак потреби, пов'язані з підготовкою священиків до проповідей, до спілкування з паствою, породили нову галузь риторики – церковне (богословське) красномовство, або гомілетуку, яка успадкувала основні принципи античної науки. У цьому виді риторики знайшло відображення

уявлень про людські взаємини, що ґрунтуються на релігійній догматиці. Запереченням індивідуальності, визначенням характеру людських стосунків на підставі загального богошанування, спілкування з богом, прийняті твори видатного церковного діяча IV-V ст. Августина Блаженного.

В епоху Відродження гуманістичний світогляд знайшов відображення в системі комунікації та взаємодії. У творах того періоду вперше з'являється уявлення про суб'єкт і об'єкт стосунків, які розглядаються через призму усвідомленого ставлення до інших людей та їхніх особистісних якостей.

Представимо філософські напрями, які розглядали різні аспекти комунікативної взаємодії в період так званого Нового часу у вигляді таблиці.

Таблиця 1

Теоретичні підходи до проблеми комунікації в період VIII – початку XX ст.

Дослідники	Трактування поняття "комунікація"
І.Г. Фіхте	Висунуто ідею початкової єдності суб'єкта й об'єкта комунікації. Людина розкриває свою сутність тільки в міжособистісній взаємодії. Обстоював ідею правової та моральної складових взаємодії людей, а також ідею загального благоденства як кінцевої мети взаємодії.
Г.В.Ф. Гегель	Проблема об'єкта і суб'єкта взаємодії розглядається з точки зору діалектичного розвитку мислення. Людина стає особистістю тільки в процесі діяльності, що існує в системі соціальних зв'язків. Закладено основи розуміння соціальної функції комунікації.
Ф. Шлейермахер	Підходив до дослідження комунікації з герменевтичних позицій як до відносин між рівними об'єктами. Визначаючи герменевтику як "метод усіх наук про дух", вважав, що за допомогою методу "психологічного вживання" можливе проникнення у внутрішній світ не тільки людини, а й у зміст текстів стародавніх авторів, історичних діячів, припускав реальність реконструкції історичних подій.
Ч. Пірс	Спіраючись на вчення про семіотику як філософію прагматизму, велике значення приділяв знаковій природі комунікації. Дано визначення знака, зроблено їхню первісну класифікацію (індекси, ікони, символи). Будь-яка комунікація має знакову природу і неможлива без знаків.

Помітне зростання дослідницького інтересу до проблем комунікації та інформації спостерігається у XX ст. Спричинений він був насамперед стрімким розвитком математичної теорії комунікації, кібернетики, і сучасних електронних систем зв'язку. З появою праць Н. Вінера, К. Шеннона, У.Р. Ешбі та інших терміни "комунікація", "інформація", "інформаційний обмін" набули значного поширення в найрізноманітніших галузях науки і стали чи не найбільш багатозначними.

На початок 1960-х рр. тільки у зарубіжній філософській і соціологічній літературі налічувалося близько сотні визначень комунікації. Сьогодні таких визначень існує на порядок більше.

Наведені визначення (а це лише мала їх частина) свідчать про багатоаспектність поняття "комунікація", у якому можна умовно виокремити такі основні значення:

- *універсальне* (гранично широке), за якого комунікація визначається через спосіб зв'язку і взаємодії будь-яких об'єктів як матеріального, так і духовного світу;
- *технічне*, що відповідає уявленню про комунікацію як про шляхи повідомлення, зв'язок одного місця з іншим, засоби передавання інформації та інших матеріальних та ідеальних об'єктів з одного місця в інше;
- *біологічне*, що широко застосовується в біології, особливо в розділі етології, при вивченні сигнальних способів зв'язку у тварин, птахів, комах тощо;
- *соціальне*, що використовується для позначення і характеристики всього різноманіття зв'язків і відносин, що існують у соціумі. У цьому разі йдеться

про соціальну комунікацію – комунікаційні процеси в суспільстві.

Сучасна теорія комунікації найчастіше звертається саме до цього, останнього значення комунікації, тобто до соціальної комунікації – "специфічної форми взаємодії людей із передавання інформації від людини до людини, що здійснюється за допомогою мови та інших знакових систем" [87].

Саме соціально-психологічний контекст комунікації набуває свого подальшого розвитку в соціологічних дослідженнях і теорії комунікації (комунікативістиці). У них встановлюється, що комунікація являє собою провідний елемент соціальної взаємодії, необхідність якої зумовлена характером діяльності людей і необхідністю передавання в цій діяльності певного соціального досвіду.

Комунікація – це спосіб єднання людей у їхній спільній діяльності, що інтегрує їх у суспільство. Внутрішня сутність комунікаційного процесу також утворена формуванням свідомості (суспільної та індивідуальної), що розвивається в різноманітних видах і формах спільної діяльності людей, а також у відносинах, що виникли в цій діяльності.

На атрибутивний характер комунікації здатності та потреби до комунікації для людської спільноти звертають увагу всі дослідники. Комунікація в тому чи іншому вигляді існувала і продовжує існувати в суспільних формаціях усіх часів і епох.

У соціальному плані взаємодія являє собою одну зі сторін комунікації, що дає змогу партнерам не тільки обмінюватися інформацією, а й організувати спільну спільну узгоджену діяльність. При цьому, з психологічної точки зору, для підвищення ефективності взаємодії необхідна спільність цілей, інтересів, поглядів, ціннісних установок тощо. Таким чином,

зовнішня, інформативна сторона комунікаційного процесу тісно взаємопов'язана з внутрішньою соціально-психологічною. Тобто зовнішньому плану взаємодії, вираженому в конкретному описі мети і результату, має відповідати внутрішній план, утворений умовами, мотивами, цінностями.

Можна сказати, що ключовими характеристиками комунікативної взаємодії в соціальному та психологічному плані є її цілеспрямованість і наявність суспільних форм діяльності.

Суспільні відносини визначаються в більшості наукових досліджень як відносини між людьми, що формуються в процесі їхньої життєдіяльності в певних історично та соціально зумовлених формах; а також відносини між групами та спільнотами.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Складність і багатозначність терміна і феномена "комунікація", його складне співвіднесення з діяльністю спілкування, дає нам змогу дійти висновку про необхідність цілеспрямованого формування здатності до здійснення ефективної комунікативної взаємодії у спеціалістів тих сфер діяльності, де комунікація або спілкування закладені в основу самої професійної діяльності. Однією з таких сфер діяльності є діяльність педагогічна.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаються у поглибленні теоретико-методологічних засад формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів з урахуванням міждисциплінарного підходу та сучасних викликів освіти. Актуальним є уточнення понятійно-категоріального апарату, зокрема змісту, структури та функцій комунікативної компетентності в умовах трансформації освітнього середовища.

Важливим напрямом подальших досліджень є розроблення та експериментальна перевірка ефективних педагогічних технологій, моделей і методик формування комунікативної компетентності студентів педагогічних спеціальностей, орієнтованих на практико-діяльнісний і студентоцентризований підходи.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Ашиток Н. Комунікативна компетентність педагога: структура, етапи формування. *Молодь і ринок*. 2015. № 6(125). С. 10–13.
2. Боровець О. В. Комунікативна компетентність як умова ефективної професійної діяльності учителя початкової школи. *Педагогічні науки: зб. наук. пр.* Херсон: Айлант, 2011. Вип. 58. Ч. 1. С. 203–208.
3. Зверева Н. Л. Формування педагогічної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі фахової підготовки: дис. ... д-ра філософії: 13.00.01. Харків, 2021. 202 с.
4. Кравченко-Дзондза О. Е. Комунікативна компетентність майбутнього вчителя початкової школи у змісті фахової підготовки. *Молодь і ринок*. 2016. Вип. 6(137). С. 98–102.
5. Кравцова І. А. Особливості формування комунікативної компетенції майбутніх учителів початкових класів. Збірник наукових праць Херсонського державного університету. *Педагогічні науки*. 2015. Вип. 67. С. 354–361.
6. Лупак Н. М. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів мистецтва: засади інтермедіальної технології: монографія. Тернопіль: Підручники і посібники, 2020. 452 с.
7. Мамчур Л. І. Мовна і комунікативна компетентність особистості: суть і характерні ознаки. *Педагогічні науки*. 2006. Вип. 4. С. 193–197.

8. Мамчур Л., Кучеренко І. Компетентнісна спрямованість – пріоритетний напрям мовної освіти XXI століття. *Філологічний часопис*. 2015. Вип. 1. С. 168–175.

9. Філоненко О. В. Формування лінгвокультурної компетентності майбутніх фахівців засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: ЦДУ ім. В. Винниченка. 2024. Вип. 215. С. 96–99.

10. Шломенко О. Б. Про професійно-комунікативну компетентність сучасного фахівця. 2010. URL: http://www.rusnauka.com/35_OINBG_2010/Pedagogica/76269.doc.html.

REFERENCES

1. Ashytok, N. (2015). Komunikatyvna kompetentnist' pedahoha: struktura, etapy formuvannya [Communicative competence of a teacher: structure, stages of formation]. *Molod' i rynek*. № 6(125). S. 10–13. [in Ukrainian]
2. Borovets', O. V. (2011). Komunikatyvna kompetentnist' yak umova efektyvnoyi profesiynoyi diyal'nosti uchytelya pochatkovoyi shkoly [Communicative competence as a condition for effective professional activity of a primary school teacher]. *Pedahohichni nauky: zb. nauk. pr.* Kherson: Aylant. Vyp. 58. CH. 1. S. 203–208. [in Ukrainian]
3. Zvyeryeva, N. L. (2021). Formuvannya pedahohichnoyi komunikatyvnoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv u protsesi fakhovoyi pidhotovky [Formation of pedagogical communicative competence of future primary school teachers in the process of professional training]: dys. ... d-ra filosofiyi: 13.00.01. Kharkiv. 202 s. [in Ukrainian]
4. Kravchenko-Dzondza, O. E. (2016). Komunikatyvna kompetentnist' maybut'oho vchytelya pochatkovoyi shkoly u zmisti fakhovoyi pidhotovky [Communicative competence of a future primary school teacher in the content of professional training]. *Molod' i rynek*. Vyp. 6 (137). S. 98–102. [in Ukrainian]
5. Kravtsova, I. A. (2015). Osoblyvosti formuvannya komunikatyvnoyi kompetentsiyi maybutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv [Peculiarities of the formation of communicative competence of future teachers of primary grades]. *Zbirnyk naukovykh prats' Khersons'koho derzhavnoho universytetu*. *Pedahohichni nauky*. Vyp. 67. S. 354–361. [in Ukrainian]
6. Lupak, N. M. (2020). Formuvannya komunikatyvnoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv mystetstva: zasady intermedial'noyi tekhnolohiyi [Formation of communicative competence of future teachers of art: principles of intermedia technology]: monohrafiya. Ternopil': Pidruchnyky i posibnyky. 452 c. [in Ukrainian]
7. Mamchur, L. I. (2006). Movna i komunikatyvna kompetentnist' osobystosti: sut' i kharakterni oznaky [Language and communicative competence of the individual: essence and characteristic features]. *Pedahohichni nauky*. Vyp. 4. S. 193–197. [in Ukrainian]
8. Mamchur, L., Kucherenko, I. (2015). Kompetentnisna spryamovanist' – priorytetnyy napryam movnoyi osvity XXI stolittya [Competency orientation – a priority direction of language education of the XXI century]. *Filolohichnyy chasopys*. Vyp. 1. S. 168–175. [in Ukrainian]
9. Filonenko, O. V. (2024). Formuvannya lnhvokul'turnoyi kompetentnosti maybutnikh fakhivtsiv zasobamy informatsiyno-komunikatsiynykh tekhnolohiy [Formation of linguistic and cultural competence of future specialists by means of information and communication technologies]. *Naukovi zapysky. Seriya: Pedahohichni nauky*. Kropyvnyts'kyu: TSDU im. V. Vynnychenka. Vypusk 215. S. 96–99. [in Ukrainian]
10. Shlomenko, O. B. (2010). Pro profesiynokomunikatyvnu kompetentnist' suchasnoho fakhivtsya [On professional and communicative competence of a modern specialist]. URL: http://www.rusnauka.com/35_OINBG_2010/Pedagogica/76269.doc.html [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ХРЕБТОВ Максим – аспірант спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KHREBTOV Maksym – Postgraduate Student Specialty 011 Educational, Pedagogical Sciences of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: formation of the scientific worldview of students in higher education institutions.

Стаття надійшла до редакції 07.03.2026 р.

Стаття прийнята до друку 19.03.2026 р.

УДК 378.147:37.011.3-051]:[37.015.31:172.15

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-348-355

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

БАГНО Юлія –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології та педагогічної інноватики, докторант
Університету Григорія Сковороди в Переяславі

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3513-6154>

e-mail: juljabaghno@gmail.com

СЕРГІЙЧУК Олена –

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри освітології та педагогічної інноватики, докторант
Університету Григорія Сковороди в Переяславі

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2008-1122>

e-mail: serghichukolena@gmail.com

**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ
КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ**

У статті здійснено теоретичне обґрунтування та узагальнення наукових підходів до інноваційних технологій підготовки вчителів до реалізації компетентнісного підходу в умовах Нової української школи. Актуальність дослідження зумовлена трансформаційними процесами в системі загальної середньої освіти, переходом до компетентнісної моделі навчання, зміною професійної ролі педагога та необхідністю модернізації системи педагогічної освіти. Проаналізовано нормативно-правові засади реформування освіти та окреслено вимоги до професійної компетентності сучасного вчителя. Узагальнено наукові позиції щодо впровадження інновацій у професійну підготовку майбутніх педагогів та визначено провідні освітні технології, релевантні завданням НУШ. До них віднесено проблемне, проєктне та практико-орієнтоване навчання, моделювання педагогічних ситуацій, мікрівкладання, технологію паралельної дії, цифрові інструменти та технології партнерства. Обґрунтовано доцільність їх системного застосування як засобу формування професійної мобільності, рефлексивності, здатності до педагогічного проєктування, фасилітації навчальної діяльності та організації компетентнісно зорієнтованого освітнього процесу. Окреслено ключові напрями впровадження інноваційних технологій у систему професійної педагогічної освіти, зокрема оновлення освітніх програм на засадах компетентнісного моделювання результатів навчання, інтеграцію теоретичної й практичної підготовки, цифровізацію освітнього середовища, розвиток партнерства «ЗВО – школа», забезпечення неперервного професійного розвитку та педагогічного моніторингу. Перспективи подальших досліджень пов'язано з емпіричною перевіркою результативності окреслених підходів і розробленням критеріїв та інструментарію оцінювання сформованості професійної компетентності майбутніх учителів.

Ключові слова: компетентнісний підхід, компетентність, проблемне навчання, проєктне навчання, освітнє середовище, освітній процес, освітні технології, технології партнерства, технологія паралельної дії, практико орієнтоване навчання, професійна підготовка, педагогічна освіта, нова українська школа.

BAHNO Yuliia –

PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Associate Professor of the Department
of Education and Pedagogical Innovation
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3513-6154>
e-mail: juljabaghno@gmail.com

SERHICHUK Olena –

PhD in History, Associate Professor,
Associate Professor of the Department
of Education and Pedagogical Innovation
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2008-1122>
e-mail: serghichukolena@gmail.com

**INNOVATIVE TECHNOLOGIES FOR TRAINING FUTURE TEACHERS TO IMPLEMENT
A COMPETENCY-BASED APPROACH IN THE NEW UKRAINIAN SCHOOL**

The article provides a theoretical substantiation and synthesis of scholarly approaches to innovative technologies in teacher training aimed at implementing the competency-based approach within the framework of the New Ukrainian School reform. The relevance of the study is обусловлена transformative processes in general secondary education, the transition to a competency-based model of learning, the